

МӘДЕНИ МҰРА
ғылыми журнал

КУЛЬТУРНОЕ НАСЛЕДИЕ
научный журнал

CULTURAL HERITAGE
science journal

ISSN: 2708-3365

№ 1 (96)

Нұр-Сұлтан
2022

Редакциялық алқа:

А. Мұхамедиұлы,	өнертану докторы, профессор (алқа төрағасы)
Асанканов А.А.,	тарих ғылымдарының докторы, ҚР ҰҒА корреспондент мүшесі (Қырғызстан).
Әбдуақап Қара,	тарих ғылымдарының докторы, профессор (Түркия).
Бороффа Н.,	археология докторы, профессор (Германия).
Бейсенов А.З.,	тарих ғылымдарының кандидаты (Қазақстан).
Ибадуллаева З.Ө.,	тарих ғылымдарының кандидаты, доцент (Қазақстан).
Ибраева А.Г.,	тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР Ұлттық Жаратылыстану ғылымдары академиясының академигі (Қазақстан).
Касеналин А.Е.,	PhD докторы (Қазақстан).
Купаева А.Қ.,	PhD докторы (Қазақстан).
Қартаева Т.Е.,	тарих ғылымдарының кандидаты (Қазақстан).
Малдыбаева Р.К.,	өнертану кандидаты (Қазақстан).
Мұқтар Ә.Қ.,	тарих ғылымдарының докторы, профессор (Қазақстан).
Нұразхан А.Ш.,	педагогика ғылымдарының кандидаты, ҚР Көркемөнер академиясының академигі (Қазақстан).
Оңғар А.,	тарих ғылымдарының кандидаты (Қазақстан).
Самашев З.С.,	тарих ғылымдарының докторы, профессор (Қазақстан).
Төлеубаев Ә.Т.,	тарих ғылымдарының докторы, профессор (Қазақстан).
Смағұлов О.С.,	ҚР ҰҒА академигі, тарих ғылымдарының докторы (Қазақстан).
Таймағамбетов Ж.Қ.,	ҚР ҰҒА академигі, тарих ғылымдарының докторы, профессор (Қазақстан).
Үмітқалиев Ұ.Ұ.,	тарих ғылымдарының кандидаты (Қазақстан).
Шамильоглу Ю.,	Висконсин университетінің профессоры (АҚШ).

МАЗМҰНЫ / СОДЕРЖАНИЕ

Жизнь музея

Акжасарова А.К., Жумагулова К.Б.,
Ибраева Г.О. Легенда казахской сцены..... 4

Археология

Кунитаке Садакатсу, Таймагамбетов Ж.К.
Микропластинчатая индустрия раннего
верхнего палеолита на юге Казахстана:
подробный анализ кареноидных нуклеусов для
пластинок из стоянки Бүйрекбастау-бұлақ-1 в
горах Каратау 10
Абильмаликов К.К., Курманиязов Ы.С.,
Назаров А.Ж. Утюжок в Ботайской
археологической культуре 35

Этнография

Төлегенұлы Б. Орхон-Енисей жазбаларындағы
«елші» және «йалабач» атаулары хақында 42
Артықбаев Ж.О. XIX ғасырдағы қазақ
қоғамының этноәлеуметтік құрылымы мен
ерекшеліктері 48

Бейнелеу өнері

Ақсақалова Ж.А. Соцреалистік сипаттағы
Қазақстан кескіндемесіндегі еркіндік тақырыбы
..... 60

Тарих

Нұрахметұлы И. Ғұн империясы – қазақ
мемлекеттілігінің бастауы 68

Тарих. Тұлға. Тағылым

Алпысбес М. Абай және оның заманы мен
тарихи көзқарастары 74
Оспан С.К. Шолақ туралы шындық 86
Оспан С.К. Тұмайды енді қайтып Иманжүсіп
..... 102

Филология

Жақан Ә.Қ. Әлемдік шығармалардағы
Шыңғыс хан бейнесі 112
Айтұғанова С.Ш. Детальдың көркем туынды
құрылымындағы орны 121

Музей ісі

Құрманиязов И.С., Жасекенов М.Қ.,
Тілеуқабыл Ж.Ж. Арал және Қазалы аудандық
тарихи-өлкетану музейлерінің құрылу
тарихынан 131
Көзейбаев С.Ә., Сайлау А. Тарихи мұраны
ұлықтаған жоба 143

CONTENTS

Museum life

Akzhassarova A. K., Zhumagulova K. B.,
Ibraeva G. O. Legend of the kazakh stage 4

Archeology

Kunitake Sadakatsu, Taimagambetov Zh.K.
Microplate industry of the early upper paleolithic
in the south of Kazakhstan: detailed analysis of
karenoid nuclei for plates from the Buirekbastau-
bulak-1 man site in the Karatau mountains 10
Abilmalikov K.G., Kurmaniyazov Y.S.,
Nazarov A. Zh. Flat iron in the Botai archaeological
culture 35

Ethnography

Tolegenuly B. About the names «Elshi» and
«Yalabach» in the Orkhon-Enisei records 42
Artykbayev Zh.O. Ethnosocial structure and
features of kazakh society in the nineteenth
century 48

Fine arts

Aksakalova Zh.A. The theme of freedom in
painting of Kazakhstan of social realistic character
..... 60

History

Nurahmetuly I. The hun empire – the beginning of
the kazakh Statehood 68

History. Personality. Learning

Alpysbes M. Abay and its time and historical views
..... 74
Ospan S.K. The truth about Baluan Sholak 86
Ospan S.K. Life and creativity of Imanjusus
..... 102

Philology

Gakan A.K. The image of Genghis khan in the
world works 112
Aituganova S.Sh. The place of the details in the
structure of the artwork 121

Museum business

Kurmaniyazov Y. S., Zhasekenov M.K.,
Tleukabyl Zh. Zh. From the history of the creation
of the Aral and Kazalinsky regional museums of
history and local lore 131
Kozeibaev S.A., Sailau A. A project that glorifies
the historical heritage 143

Көзейбаев С.Ә., *Сайлау А.¹

¹Қызылорда облыстық тарихи-өлкетану музейі

Қызылорда қ., Қазақстан

*e-mail: askhat.saylau@mail.ru

ТАРИХИ МҰРАНЫ ҰЛЫҚТАҒАН ЖОБА

Ғылыми мақалада «Ұлттық рухани жаңғыру» жобасы аясында Қызылорда облыстық тарихи-өлкетану музейі мен «Qyzylorda» телеарнасы бірлескен ғылыми-зерттеу және тарихи-танымдық бағыттағы «Құнды жәдігер» жобасы бойынша Сыр өңірінде өмір сүрген әулие-әнбие, ахун-ишан, батырлар мен билердің мұрасы болып табылатын киелі жәдігерлер туралы толыққанды деректер, атап айтқанда музей қызметкерлері тарапынан зерттеліп, бұқаралық ақпарат құралдарында насихатталған, әлі де ғылыми айналымға енген, белгісіз болып келген діни қайраткерлер Қалмұхаммед ишан Маралұлының (1815-1870 жж.) мөрі, Абдулхамит ишан пайдаланған сирек кездесетін кітап (Талфик ал-ахбар ва талких ал-асар фи вакаи Казан ва булгар ав мулюк ат-татар), Құлболды ишан Сұлтанұлы (1780-1860 жж.) әулетіне тиесілі XX ғасырдың басында Медине қаласында жасалған шежіресі, Шоң би Едігеұлының ұрпағы Тоғжан Самұратқызының қант шаққышы (этнографиялық бұйым), Қазақстанда ислам дінінің таралуына ықпал еткен Хорасан ата (Әбдіжәлил баб) (VIII-IX ғғ.) ұрпақтарында сақталған лауханың (арабша жазу жазылған тақташа) тарихы қамтылған.

Түйін сөздер: этнография, Сыр өңірі, мұра, мөр.

Кіріспе

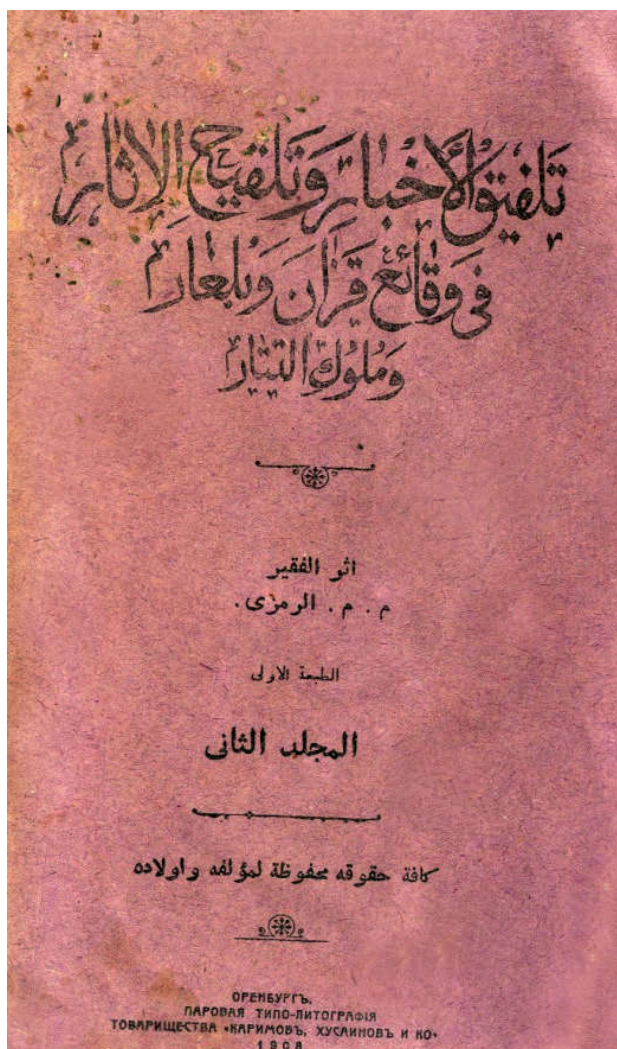
«Қазақстанның киелі жерлерінің географиясы» жобасы бойынша Қызылорда облыстық тарихи-өлкетану музейінің Ақмешіт филиалы қызметкерлері «Qyzylorda» телеарнасымен бірлесе «Құнды жәдігер» телевизиялық жобасын жүзеге асыруда. Жобаға елімізге белгілі ғалымдар, жергілікті өлкетанушылар қатысуда. Бұл жоба жыл басында ұсынылып, облыстық музейдің директоры Сапар Алиасқарұлы және «Qyzylorda» телеарнасының басшысы Қарабала Жағыпардың жан-жақты қолдауымен телевизия арқылы республикаға таратылуда. Жобаның мақсаты Сыр еліндегі

әулие-әнбиелер, ахун-ишандар, билер мен батырлар пайдаланған халық қасиетті санайтын дүниелерді зерттеу және насихаттау болып табылады. Қазіргі уақытта жоба аясында музей қызметкерлері VII – XX ғғ. аралығындағы тек Сыр өңірі ғана емес Қазақ тарихындағы елеулі рөл атқарған, күллі Алаш жұрты қадірлеген тарихи тұлғалар Марал ишан Құрманұлы (1780-1847 жж.), Құлболды ишан Сұлтанұлы (1780-1860 жж.), Қалмұхаммед ишан Маралұлы (1815-1870 жж.), Хорасан ата (VIII-IX ғғ.), Қожжан қожа Мәдіқожаұлы (XVII-XVIII ғғ.), Жанқожа батыр Нұрмұхаммедұлы (1774-1860 жж.), Бұқарбай батыр Естекбайұлы (1812-1898 жж.), Ер Сейітпенбет әулие (XVIII – XIX ғғ.), Жетес би Қыстаубайұлының (1828-

Сур. 1. Қалмұхаммед ишанның мөрі.
1830-1835 жж.

Fig. 1. The seal of Kalmukhammad Ishan.
1830-1835

Сур. 2. Талфик ал-ахбар ва талких ал-асар фи вакаи Казан ва булгар ав мулюк ат-татар кітабы. 1908 ж.

Fig. 2. The book Talfik al-ahbar wa talkih al-asar fi uakai Kazan wa bulgar au muluk at-tatar. 1908.

1914 жж.) пайдаланған дүниелері зерттеліп, Қалқай ишан, Ер Сейітпенбет әулие, Бұқарбай батырдың мөрлерінің көшірмесі жасалып облыстық музейдің қорын толықтырды. Осыған дейін беймәлім болып келген халық арасында сақталған жәдігерлердің тарихы алғаш рет мерзімдік республикалық, облыстық БАҚ-да жарияланды.

Қалмұхаммед ишан мөрі

Жобаның алғашқы экспедицияларының бірі ХІХ ғасырда Алаш жұртының рухани көсеміне айналған Марал ишан Құрманұлының ұрпақтарында сақталған жәдігерлерді зерттеуден басталды. Марал ишанның ұрпақтарында сақталған мөрдегі арабша жазу түркітанушы ғалым Серікбай Қосановтың қатысуымен тәржімаланып «Қалмұхаммед ибн Марал ишан, хиджраның 1247 жылы» деп жазылғаны анықталды (Сур. 1). Ұрпақтарының айтуынша шамамен 1830-1835 жж. жасалған мөр осыған дейін Марал ишандікі саналып келген. Аса қызығушылық танытқан зерттеушілер де болмаған. 1815-1870 жылдары өмір сүрген Қалқай ишан Бұхара мен Бағдат қалаларының медреселерінде ілім алып елге келгеннен кейін мешіт-медресе ұстап, жастарды руханиятқа сусындатып қана қоймай, елді еңбекке баулыған екен. Шығыстың қисса-дастандарын жатқа білген, тіпті жырларды жазып жинақтаған. Ишан туралы халық ауызында көптеген аңыз-әфсаналар сақталған (Қосанов, 2019: 96). Сонымен бірге Қалқай ишанның (Қалмұхаммед) немересі Әмит ишанның (Абдулхамид) біраз дүниелері сақталған екен. Оның ішінде бас киімі, қанжарының күмістелген былғары қыны, араб, парсы, шағатай тілдерінде жазылған кітаптарды ерекше атауға болады. Қазіргі уақытта бір кітаптың жалпы мазмұны аударылды, авторы мұсылман дінінің көрнекті өкілі, тарихшы Мұхаммед Мұрад Рәмзи (1855-1934 жж.).

Ресей империясының құрамындағы түркілердің тарихына арналған «Талфик ал-ахбар ва талких ал-асар фи вакаи» атты екі томдық тарихи еңбек екені анықталды (Сур. 2). Араб тіліндегі екі томдық тарихи еңбек төрт тарау арқылы тарихи оқиғаларды хронологиялық тәртіпте сипаттайды.

Кіріспеде түркілердің шығу тарихы мен даму тарихы және олардың көршілермен

қарым-қатынасы баяндалады. Бірінші бөлімінде Еділ Бұлғариясының тарихы және оның моңғолдар жаулап алғанға дейінгі халқы сипатталған. Екінші бөлімінде моңғол шапқыншылығы, алып мемлекет Алтын Орданың құрылуы және олардың Исламды қабылдауы туралы қамтылады.

Үшінші бөлімінде Иван Грозныйдың Қазанды жаулап алуына дейін және оның кезінде болған оқиғаларды сипаттайды. Төртінші бөлімде автор үшін жаулап алынған сәттен бастап қазіргі уақытқа дейінгі Қазан және оның тұрғындарымен байланысты оқиғалар айтылады. Сонымен қатар, Мұрад Рәмзи жұмысының соңғы бөлімінде өз заманының жүзге жуық қоғамдық, саяси, діни, мәдени қайраткерлері туралы қысқаша биобиблиографиялық ақпарат береді (Рамзи, 2017: 17-18).

Автор шығармамен 1880 жылдардан бастап Мединанда болған кезінде айналыса бастайды. Бірнеше рет Ресей империясына қарасты Бұқара өлкесіне келеді. Араб, парсы және түркі тілдеріндегі дерек көздерін, оның ішінде қолжазбаларды автор өз жұмысына пайдаланады. Осы арқылы шығарма бірқатар артықшылықтарға ие болады.

Кітап 1908 жылы Орынборда «Каримов, Хусаинов және К» баспаханасында жарық көреді. Көп ұзамай билік тарапынан «Автордың христиандар әлеміне және жалпы орыстың бәріне арам пиғылмен және жеккөрушілік қатынасы» деген пікірмен дәлелденіп, тәркіленеді. Алайда кедергіге қарамастан кітап шығыс елдеріне тез тарайды. Қазіргі таңда сирек кездесетін кітаптар тізіміне енген.

Әмит ишан туралы да ел аузында қызықты деректер сақталған. Әкесі Әбдірахман мақсұм Меккеге қажылыққа сапарында Осман сұлтаны II Абдулхамидпен танысып, зор сыйластықта болады. Сұлтанның өтінішімен 1906 жылы дүниеге келген ұлына азан шақырып Абдулхамид есімін береді. Кейін жергілікті халық Әмит деп атап кетеді.

Құлболды ишан шежіресі

Жоба барысында Сыр еліндегі әйгілі Құлболды ишан Сұлтанұлының (1780-1860 жж.) әулетінде сақталған жәдігерлер зерттеліп, арнайы телехабар дайындалып, халық назарына ұсынылды.

Сур. 3. Құлболды ишан әулетінің шежіресі.
XX ғ. басы

Fig. 3. Chronicle of the Kulboldy Ishan dynasty.
Early XX century

Құлболды ишан жастайынан зеректігімен көзге түсіп, кейін Бұқара қаласындағы Көгелташ медресесінде Айқожа ишан, Марал ишан, Бекет аталармен қатар білім алады. Елге келгеннен медресе ашып, діни-ағартушылықпен айналысады. Алаш жұрты таныған Құлболды ишан өмірінің соңына дейін халқына қалтқысыз қызмет етеді.

Ишанның Медине қаласында жасыл матадан тігіліп, алтын жіппен зерленген шапаны, немересі Әбдіхалық мақсұмның жеке мөрі, 1906 жылы Медине қаласында арнайы жасалған Құлболды ишан шежіресі құнды жәдігерлер екені сөзсіз. Шежіре төрт бөлімнен тұрады: Бірінші бөлімінде Әлемді жаратушы Аллаға мадақ, екінші бөлімінде Мұхаммед (с.ғ.с) пайғамбарға салауат, үшінші бөлімінде Әзірет Әлидің ұлы Мұхаммед-Ханафиядан бастап Әбдіхалық мақсұмға дейін 43 аталықты қамтитын шежіре, төртінші бөлімінде Шежіренің жасалған жылы (Медине қаласы, хижраның 1324 жылы, Зухиджа айы) жазылған (Сур. 3), (Қызылорда облыстық тарихи-өлкетану музейі қоры, 2006-2007: 24).

Құлболды ишан ұрпақтарында сақталған мәрдегі араб жазуы түркітанушы ағамыз Серікбай Қосановтың тәржімалауымен «Ғабдул-халқ ибн Фазыл, хиджраның 1324 жылы» деп жазылғаны анықталып, Әбдіхалық мақсұмға тиесілі екені белгілі болды. Ұрпақтарының айтуынша Әбдіхалық мақсұм Мекке қаласына қажылыққа екі рет барып, соңғы сапарында Қара теңізде кеме үстінде дүниеден өтеді. Мақсұмның денесін суға тастағанымен кемеден қалмай жүзіп отырады. Мұндай ғажайып көрініске кемедегілер таңқалып, тегін адам емес екеніне көзі жетеді. Жағаға келісімен серіктері мақсұмды мұсылман рәсімімен жерлейді.

Шоң би әулетінің жәдігері

Құлболды ишанның келіні Тоғжан Самұратқызының қант шаққышы туралы қызықты деректер сақталған (Сур. 4). Ұрпақтарының айтуынша Құлболды ишанның кенже баласы Пазыл ишан атақты Шоң бидің тікелей ұрпағы Самұрат бидің шақыртуымен Арқада біршама уақыт болып, емшілікпен айналысады. 1877 жылы Самұрат бидің кенже қызы Тоғжанмен некелесіп, Сыр еліне әкеледі. Қазақ тарихында Шоң би Едігеұлы (1754-1836 жж.) Шыңғыс ұрпақтарының билігін шектеп,

Сур. 4. Қант шаққыш.
XIX ғ. соңы

Fig. 4. Sugar hammer.
End of the XIX century

1816 жылы «Төртуыл» одағын жаңғыртып, одаққа кірген рулардың «Төбе биі» атанып, 1833-1836 жылдары Баянауыл сыртқы округінің аға сұлтаны болғаны белгілі. Тоғжан анамыздың жасауымен келген сырты күміспен күптелген қант шаққыш осы Шоң әулетінің Сыр елінде сақталған құнды дүниесі десек қателеспейміз.

Хорасан ата (Әбдіжәлил баб) лаухасы

Жоба бойынша Сыр бойындағы ислам дінінің таралуына ықпал еткен тұлғалардың бірі Хорасан ата (Әбдіжәлил баб) мұрасы зерттелді. Ескі шежірелер мен діни аңыздарға қарағанда Ислам дінін енгізу Орта Азия мен Қазақстан жерінде IX-XI ғасырлар аралығына созылған. Ислам дінін IX ғасырда Иран мен Тұран бағытында қазіргі Орта Азия мен Қазақстанға және Шығыс Еуропаға тарату мақсатында Әбдірахим баб, Ысқақ баб және Әбдіжәлил

*Сур. 5. Лауха.
VIII-IX ғғ. соңы*

*Fig. 5. End of the
VIII-IX century*

бастаған топ жіберіледі. Әбдіжәлил баб ондаған мың қолмен Термез, Бұқара, Ферғана, Шаштан өтіп, Сыр бойын жағалап, Өзгент, қазіргі Жаңақорған өңірін, Баршынкент, Жанкент елдерін қамтиды. Шежіреге сүйенсек Әбдіжәлил баб – Мұхаммед пайғамбардың ұрпағы саналады. (Қосанов, 2019: 46).

Хорасан атаның (Әбдіжәлил баб) Сыр өңірінде жорық үстінде, яғни Өзгент қаласын қоршау кезінде оғыздардың қолынан қаза тауып, өзі мекен еткен «Тоты құс» аралына жерленеді. Оның ұлылығына бас иген Қожа Ахмет Яссауидің өзі 63 жасында қылуатке түскенше жыл сайын арнайы келіп Хорасан атаның рухына құран бағыштайды екен.

Қазіргі таңда атадан балаға мұра болып сақталған құнды жәдігерлердің бірі – лауха (Сур. 5). «Лауха» сөзі – арабша жазу жазылған тақташа мағынасын береді. Хорасан атаның ұрпақтарының айтуынша лауха Мұхаммед (с.ғ.с) пайғамбардың күйеубаласы төртінші

халифа Әли ибн Әбу Тәлібітікі екен. Себебі Хорасан ата Әлидің үшінші ұлы Мұхаммед-Ханафияның тікелей бесінші ұрпағы саналады. Лауха екі бөліктен құралған. Бірінші бөлігі – жапырақ пішінді жазулармен өрнектелген жалпақ басы болса, екінші бөлігі – шырағдан тәрізді мойынсап. Жалпы биіктігі – 43 см болса, өрнек жазулы жапырақтың диаметрі – 26 см, мойынсаптың ұзындығы – 17 см. Лауханың жапырақ бөлігінде Мұхаммед пайғамбар (с.ғ.с) және хазіреті Әли халифаның аты төрт рет жазылған, сонымен бірге шексіз өсімдіктердің бейнесі салынған. Зерттеушілердің айтуынша XIX ғасырда Түркістандағы «Әзірет сұлтан» кесенесінде орналасқан Тайқазанның құлақтарына жылқы қылымен ұшталған, кейбірі жарты ай секілді иіліп біткен, темірмен қапталған ұзын 10 лауха бекітілген, 1935-1940 жылдары кесене қараусыз қалған тұста лаухалар қолды болғандығы жайында деректер кездеседі.

Ел арасында лауха туралы тылсым оқиғалар көптеп кездеседі. Қасиетті дүниені ырымдаған адамдардың перзент сүйгені, тіпті, лауханы сыртқа алып шығып жоғары көтерген уақытта шектен тыс көбейіп кеткен құрт-құмырсқалар құрт азайып, егіндікті басып кеткен шегірткелердің басқа жаққа қоныс аударғанына куәгер болған адамдар да бар.

Атадан балаға мұра болған лауханы 2003 жылы Хорасан ата ұрпағы Әбілғазы Берденқажыұлы Хорасан баба кесенесі басына табыстайды. Содан бері зиярат етушілердің саны көбеймесе азаймаған.

Қорытынды

«Сыр – Алаштың анасы» деп айтылуы да тектен-тек емес. Тұран ойпатындағы осы алып өлкенің тарихы да қадым замандардан бастау алады. «Ұлттық рухани жаңғыру» жобасы аясында қасиетті өңірдің тарихи мұрасын түгендеу бағытындағы жүзеге асырылып жатқан «Құнды жәдігер» жобасы 2022 жылы жалғасын табады. Музей қызметкерлерінің зерттеу, зерделеу жұмыстарының нәтижесінде алдағы уақытта ХҮІІІ-XX ғасырларда Сыр өңірінде ұмытыла бастаған қаншама тарихи тұлғаларымыз туралы тарихи құнды мәліметтерді жинақтап, олардан қалған киелі жәдігерлерді халық назарына ұсынып, құнды жәдігерлермен музей қорын толықтырады деген сенімдеміз.

Әдебиеттер

1. Қосанов С., Оңғарбаев А. Сыр бойының сакралды ескерткіштері: мифтер, аңыздар, хикаяттар. Қ., 2019. 423 б.
2. Рамзи М. Талфик ал-ахбар ва талких ал-асар фи вакаи Казан ва булгар ав мулюк ат-татар. У., 2017. 600 б.
3. Қызылорда облыстық тарихи-өлкетану музейі қоры, Түсім кітабы №18. 2006-2007 жж.

References

1. Qosanov S., Oñgarbaev A. Syr boıynyn sakraldy eskertkishteri: mıfter, aңызdar, hıkaıattar. Qyzylorda, 2019. 423 b.
2. Ramzı M. Talfık al-ahbar va talkih al-asar fı vakai Kazan va bılgar av mýlúk at-tatar. Ýfa, 2017. 600 b.
3. Qyzylorda oblystyq tarihı-ólketaný mýzei qory, Túsım kitaby №18. 2006-2007 jj.

Козейбаев С.А., *Сайлау А.¹

¹Қызылординский областной историко-краеведческий музей
г. Кызылорда, Казахстан
e-mail: askhat.saylau@mail.ru

ПРОЕКТ ПРОСЛАВЛЯЮЩИЙ ИСТОРИЧЕСКОЕ НАСЛЕДИЕ

В научной статье подробно рассказывается о сакральных реликвиях, которые являются наследием уникальных личностей, ахунов, ишанов, батыров и биев, живших на земле Сыра. В рамках проекта «Ұлттық рухани жаңғыру» Кызылординский областной историко-краеведческий музей совместно с телеканалом «Qyzylorda» выпустил проект научно-исследовательского и историко-познавательного направления «Құнды жәдігер». Данные исследования еще не вошли в научный оборот, такие как печать неизвестного религиозного деятеля Калмухаммед ишан Маралұлы (1815-1870 гг.), редкая книга, использованная Абдулхамитом ишаном (Талфик ал-ахбар ва талких ал-асар фи вакаи Казан ва булгар ав мулюк ат-татарин), Құлболды ишан Султанұлы (1780-1860 гг.), Хорасан ата (Абдижалил баб) (VIII-IX вв.), родословная летопись, которая была создана в начале XX века в г. Медине, предмет для колки сахара Тогжан Самуратқызы потомка Шон би Едигеулы (этнографическое изделие), способствовавшее распространению ислама в Казахстане), лауха-знамя, сохранившаяся у потомков Хорасан ата (Абдижалил баб, VIII-IX вв.), которая содержит историю.

Ключевые слова: этнография, земля Сыра, наследия, печать.

Kozeibaev S.A., *Sailau A.¹

¹Kyzylorda Regional Historical and Local Lore museum
Kyzylorda, Kazakhstan
e-mail: askhat.saylau@mail.ru

A PROJECT THAT GLORIFIES THE HISTORICAL HERITAGE

The scientific article details the sacred relics that are the legacy of unique personalities, akhuns, ishans, batyrs and biys who lived on the land of Syr. Within the framework of the «Ulttyk ruhani zhangyru» project, the Kyzylorda Regional Museum of History and Local Lore, together with the Qyzylorda TV channel, released a project of the research and historical-educational direction «Kundy zhadiger». These studies have not yet entered into scientific circulation, such as the print of an unknown religious figure Kalmukammed ishan Maraluly (1815-1870), a rare book used by Abdulkhamit ishan (Talfiq al-akhbar wa talkih al-asar fi wakai Kazan va Bulgar av Mulyuk at-Tatar), Kulboldy Ischan Sultanuly (1780-1860). Khorasan ata (Abdizhalel bab) (VIII-IX centuries), a genealogical chronicle, which was created at the beginning of the 20th century in the city of Medina, an object for chopping sugar Togzhan Samuratkyzy, a descendant of Shon bi Edigeuly (an ethnographic product), which contributed to the spread of Islam in Kazakhstan.), a lauha-banner preserved by the descendants of Khorasan Atan (Abdizhalel bab, VIII-IX centuries), which contains a history.

Keywords: Ethnography, land of Syr, Heritage, Print.